

BRETAGNE, LOIREDAL, MOEZEL

door

C. Szerkowski

In juni 1999 hebben we vier heerlijke weken in Frankrijk doorgebracht. In Frankrijk valt in malacologisch opzicht altijd wel iets te beleven, dus tussen de bedrijven van het 'vakantie vieren' door ben ik naartig aan het zoeken geweest naar schelpen.

Onze eerste uitvalsbasis was het schiereiland Quiberon aan de Bretonse zuidkust. Ik heb al veel vaker in Bretagne verzameld, dus ik had me voorgenomen niet al te veel mee te nemen; de zolder puilt immers al uit. Mijn bedoeling was alleen datgene te verzamelen wat nieuw of 'beter' (bijvoorbeeld doubletten in plaats van de al aanwezige losse kleppen, kleurvariëteiten of extra grote exemplaren) voor mijn collectie was. Eenmaal aanwezig op de rijke verzamellocatie 'Les sables blancs' aan de beschutte oostzijde van het schiereiland bleek dit een illusie: ik werd hebberig als vanouds! Hieronder zal ik alleen de soorten vermelden die inderdaad nieuw of beter werden verzameld. Het 'gewone Bretagnespul' laat ik uit de opsomming weg. Zo langzamerhand is dat voor de doorsnee malacoloog (voor zover die bestaat) geen nieuws meer.

De oestercultuur floreert hier als nooit tevoren. In een lokaal aangeschaft schelpenboekje worden de drie volgende soorten onderscheiden: *Ostrea edulis* (Linnaeus, 1758), *C. angulata* (Lamarck, 1819) en *C. gigas* (Thunberg, 1793). Ik meen alledrie de soorten te hebben gevonden, hoewel de *Crassostrea*'s niet altijd even gemakkelijk van elkaar te onderscheiden zijn.

Andere tweekleppigen die de moeite van het noemen wel waard zijn: doubletten van *Modiolus adriaticus* (Lamarck, 1819), *Musculus discors* (Linnaeus, 1767), *Chlamys varia* (Linnaeus, 1758), *Gari depressa* (Pennant, 1777) en *Solecurtus scopula* (Turton, 1822) en losse kleppen van *C. varia* (een aantal prachtige, knaloranje kleppen), *Lutraria oblonga* (Gmelin, 1791), *Acanthocardia paucicostata* (Sowerby, 1834) en *Gastrana fragilis* (Linnaeus, 1758).

De gastropoden bleken duidelijk in de minderheid ten opzichte van de bivalven, maar een handjevol soorten wil ik toch even noemen: tussen de talrijke, fraai gekleurde exemplaren van *Gibbula magus* (Linnaeus, 1767) is ook *G. albida* (Gmelin, 1791) te vinden, een tamelijk recente immigrant uit het gebied van de Middellandse Zee. Beide soorten delen hier hetzelfde biotoop (modderig zand met soms wat grind in het onderste littoraal en iets dieper), maar *G. albida* lijkt *G. magus* (nog?) niet van de troon te hebben gestoten. *G. magus* is verreweg de meest talrijke soort van de twee. Verder vond ik een aantal verse wenteltrapjes, *Epitonium clathrus* (Linnaeus, 1758), en behoorlijk wat flink uit de kluiten gewassen exemplaren van *Ocenebra erinaceus* (Linnaeus, 1758), die ongetwijfeld dankzij de talrijk aanwezige smakelijke oesters, naar het schijnt één van hun lievelingskostjes, fors kunnen uitgroeien. Ook vond ik in de hoogste hoogwaterlijn nog een handvol lege muizenootjes, waarschijnlijk behorend tot de soort *Ovatella myosotis* (Draparnaud, 1801). Ik heb eigenlijk nog niet gecheckt of het ook om een andere soort zou kunnen gaan, wat gezien de vindplaats heel goed mogelijk is. Op een kwelderachtig stukje van het strand vond ik ook een enkel levend muizenootje. Tot slot vond ik in diezelfde hoogwaterlijn vele lege schelpjes van *Rissoa membranacea* (J. Adams, 1800) en *Haminoea navicula* (Da Costa, 1778).

Tot zover Bretagne. Het weer werkte hier niet echt mee: storm en af en toe regen. Na een aantal dagen hadden we daar schoon genoeg van. We zijn dan ook eerder dan de bedoeling was verkast naar het Loiredal. Onze thuisbasis hier werd de gemeentecamping van het stadje Chinon, die pal aan de oever van de Vienne ligt, één van de grote zijrivieren van de Loire. Langs strandjes en drooggevalen zandbankjes was het heerlijk zoetwatermollusken verzamelen.

De indrukwekkendste vondst was zonder enige twijfel *Pseudunio auricularia* (Spengler, 1793), de grote, zware rivierparelmossel. De soort schijnt hier nog levend voor te komen en ik had al verscheidene leeg verzamelde doubletten uit dit gebied onder ogen gehad (mededeling en collectie J.A.J.H. Nienhuis). Ook in de literatuur wordt het 'middengedeelte' van de Loire als één van de laatste toevluchtsoorten van deze soort in Europa genoemd (Fechter & Falkner, 1990). Toch had ik niet verwacht de soort hier ook inderdaad zelf aan te treffen. Ik verzamelde verscheidene complete (lege) doubletten en een aantal losse kleppen (lengte $\pm$ 10-15 cm) en zonder enige twijfel is dit de zeldzaamste soort die ik gedurende deze vakantie heb gevonden. Talloze rollen toiletpapier werden opgeofferd om de schelpen zodanig in te pakken dat ze ook werkelijk niet meer te beschadigen waren. Ingepakt en wel had ik ze bij wijze van spreken van de torens van de vele in dit gebied bezochte kastelen kunnen gooien, wat ik maar niet heb uitgeprobeerd...

Natuurlijk trof ik hier ook nog andere soorten aan. Het vermelden waard zijn verse doubletten van *Unio crassus* (Philipsson, 1788), *Potomida littoralis* (Lamarck, 1801) en *Sphaerium (Sphaeriastrum) rivicola* (Lamarck, 1818). Ook leuk om te noemen, zeker na het stukje van Cadée (1999), is *Corbicula fluminea* (Müller, 1774), die hier tamelijk algemeen levend voorkomt. Van *C. fluminalis* (Müller, 1774) echter geen spoor...

C. fluminalis (Müller, 1774) vond ik echter weer wel in grote aantallen langs de oever van de Moselle (Moezel) in de Noordfranse stad Metz, alwaar we nog een aantal dagen met ons caravannetje op de gemeentecamping vertoefden. Opmerkelijk vond ik dat, vergeleken met mijn 'expedities' langs de oevers van de Vienne, de situatie wat *Corbicula*'s betreft hier omgekeerd was: *C. fluminea* (Müller, 1774) bleek onvindbaar...

In een volgend epistel zal ik het hebben over mijn mariene vondsten van Kreta uit 1997. Om de één of andere duistere reden ligt onze zolder nog steeds vol met dit materiaal en het wil maar niet opgeborgen en gedetermineerd raken. Een enkele landslak van Kreta zal dan tevens de revue passeren. De zoetwatermollusken die ik op Kreta heb gevonden heb ik al wel beschreven (Szerkowski, 1998). Ook voor het relaas van mijn vondsten van de zuidwestkust van Schotland (juni 1998) zult u nog even geduld moeten hebben.

Plus...

Al jaren ben ik op zoek naar het in de literatuurlijst vermelde boekje van Fechter & Falkner. Ik kan het wel eens lenen, maar zou het graag tussen mijn eigen malacologische literatuur zien staan. Zelfs antiquarisch is het niet meer te krijgen. Wie o wie kan mij helpen of heeft een tip?

Literatuur

- Cadée, M.C., 1999. Waarnemingen van mollusken in aanspoelsel van de Loire te Ingrandes sur Loire (Maine et Loire), Frankrijk. - Corresp.-blad Ned. Malac. Ver., No. 309: 85-86.
 Chauvin, G., 1998. Les coquillages de nos côtes. Editions Jean-Paul Gisserot.

- Fechter, R. & G. Falkner, 1990. Weichtiere. Europäische Meeres- und Binnenmollusken. Steinbachs Naturführer. München.
- Gittenberger, E. & A.W. Janssen (red.), 1998. De Nederlandse zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. – Nederlandse Fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Glöer, P. & C. Meier-Brook, 1994. Süßwassermollusken. Deutscher Jugendbund für Naturbeobachtung. 11. Erweiterte Auflage. Hamburg.
- Nesemann, H. & K.O. Nagel, 1989. Die Flussmuscheln (Bivalvia: Unionacea) im Einzugsgebiet der Loire (Zentralfrankreich). Eine erste Bestandserfassung. Mitt. Dtsch. Malakozool. Ges., 44/45: 1-15.
- Pfleger, V. & J. Chatfield, 1988. A guide to snails of Britain and Europe. London.
- Poppe, G.T. & Y. Goto, 1991. European seashells. Vol. I. Wiesbaden.
- Poppe, G.T. & Y. Goto, 1993. European seashells. Vol. II. Wiesbaden.
- Szerkowski, C. 1998. Enkele zoetwatermollusken van Kreta. Corresp.-blad Ned. Malac. Ver., No. 305: 136.

Adres van de auteur:
Hiddemaheerd 146
9737 JJ Groningen
E-mail: heinski@worldonline.nl